

5 Νοεμβρίου 2002
Αρ.Πρωτ. 11895/02/2.1
16822/02/2.1

Πληροφορίες:
Χρύσα Χατζή
τηλ. 010- 7289638
Καλλιόπη Στεφανάκη
Τηλ. 010- 7289626

Προς τον κ.Διευθυντή
Διεύθυνση Αλλοδαπών
Υπουργείο Δημόσιας Τάξης
Π.Καννελούπουλου 4
101 77 ΑΘΗΝΑ

ΘΕΜΑ: Πρόσβαση δικηγόρων σε χώρους κράτησης παρανόμως εισερχομένων στη χώρα αλλοδαπών
ΣΧΕΤ: Το υπ'αρ.πρωτ. 4591/13-558437/13-5-2002 έγγραφό σας

Αξιότιμε κ. Διευθυντά

Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι αποδέκτης αναφορών μεμονωμένων δικηγόρων (Θ.Σ., 11895/10-6-2002) και οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Διεθνής Αμνηστία, 16822/27-8-2002), στις οποίες θίγεται το ζήτημα της παρεμπόδισης πρόσβασης δικηγόρων σε χώρους κράτησης παρανόμως εισερχομένων στη χώρα αλλοδαπών.

Συγκεκριμένα, στην πρώτη αναφορά, η Αστυνομική Διεύθυνση Λακωνίας δεν επέτρεψε την επαφή δικηγόρου Αθηνών με 6 Ινδούς κρατούμενους που περιλαμβάνονταν σε μαζική άφιξη με καράβι 350 αλλοδαπών τον περασμένο Απρίλιο στο Γύθειο. Οι συγγενείς τους στην Ινδία, κατά την αναφορά, είχαν αναθέσει σε Ινδό κάτοικο της Ελλάδας να έλθει σε επαφή με δικηγόρο για να τους προσφέρει νομική συνδρομή. Προκειμένου να επιτρέψει στον δικηγόρο την πρόσβαση, η αρμόδια Διεύθυνση ζήτησε πληρεξούσιο από τους συγγενείς των κρατούμενων.

Στην δεύτερη περίπτωση, η Διεθνής Αμνηστία ζήτησε την 24-7-02 από τον Δικηγορικό Σύλλογο Σάμου να επισκεφθεί 4 Ιρανούς κρατούμενους που είχε πληροφορηθεί από συγγενείς τους ότι επιθυμούσαν να υποβάλουν αίτημα ασύλου διότι διώκονταν από την Ιρανική κυβέρνηση λόγω των πολιτικών τους πεποιθήσεων. Η Αστυνομική Διεύθυνση Σάμου αρνήθηκε την πρόσβαση σε εκπροσώπους του τοπικού Δικηγορικού Συλλόγου, επικαλούμενη οδηγίες του Υπουργείου και το Τμήμα Ασύλου επιβεβαίωσε ότι για την πρόσβαση δικηγόρου απαιτείται προηγούμενη εξουσιοδότηση από τον ίδιο τον κρατούμενο. Η Διεθνής Αμνηστία εξέφρασε τον φόβο οι δύο από τους τέσσερεις Ιρακινούς που δεν υπέβαλαν τελικώς αίτημα ασύλου να δήλωσαν ότι ήρθαν αναζητώντας δουλειά και να υπέγραψαν σχετικό έγγραφο αποκρύπτοντας τις πολιτικές τους διώξεις από φόβο ή άγνοια (Ε.Η. του Α. και Ν. Β. του Μ.). Ο Συνήγορος του Πολίτη εν προκειμένω δεν μπορεί να πιθανολογήσει την έλλειψη ειλικρίνειας των δηλώσεων των αλλοδαπών ούτε να αμφισβητήσει τη φερεγγυότητα της διαδικασίας καταγραφής των δηλώσεών τους από τα αρμόδια αστυνομικά όργανα. Σημειώνουμε ωστόσο την άποψη που εκφράζει η Διεθνής Αμνηστία στην αναφορά της: *«Όπως και να έχει, είναι αναφαιρέτο δικαίωμά τους να έρθουν σε επαφή με δικηγόρο και με εκπροσώπους ή συνεργάτες μη κυβερνητικών οργανώσεων, που ασχολούνται με τους πρόσφυγες».*

Το γενικότερο ζήτημα που ανακύπτει από τις παραπάνω αναφορές είναι ακριβώς εάν οι κρατούμενοι αλλοδαποί λόγω παράνομης εισόδου στη χώρα έχουν δικαίωμα να έλθουν σε επαφή με δικηγόρο και υπό ποιές προϋποθέσεις.

Για το θέμα αυτό, μελετήσαμε προσεκτικά τις απόψεις σας που αναφέρονται αναλυτικά στο από 13-5-2002 σχετικό έγγραφό σας (που φέρει αριθμό πρωτοκόλλου 4591/13-558437) προς την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, στην οποία μετέχει και ο Συνήγορος του Πολίτη.

Με το παραπάνω έγγραφό σας επιβεβαιώνετε ότι η Ελληνική Αστυνομία διευκολύνει τη νομική συνδρομή σε όσους ζητήσουν άσυλο στη χώρα μας, μέσω κυρίως της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ. Επικαλείσθε ωστόσο το άρθρο 10 του Κώδικα Δεοντολογίας του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών με το οποίο απαγορεύεται στο δικηγόρο να προσπαθεί να αποκτήσει πελάτες με ενέργειες που δεν συμβιβάζονται με την αξιοπρέπεια του δικηγορικού λειτουργήματος, να επισκέπτεται σε αστυνομικά κρατητήρια και φυλακές πρόσωπα που δεν τον προσκάλεσαν και να προβαίνει σε ενέργειες χωρίς εντολή του πελάτη του.

Αναφέρετε επίσης τα εξής: «Παρατηρείται, όμως, το φαινόμενο να παρεμβαίνουν στις υπηρεσίες μας ορισμένοι δικηγόροι ή Μ.Κ.Ο., επικαλούμενοι την ανάγκη νομικής συνδρομής σε αλλοδαπούς, οι οποίοι, είτε δεν έχουν εκφράσει έως εκείνη τη στιγμή αυτοπροσώπως την επιθυμία για αίτημα ασύλου, είτε σε ορισμένες περιπτώσεις και όταν ακόμη αυτοί βρίσκονται σε γειτονική χώρα. Αυτό δυστυχώς το γεγονός, σε συνδυασμό με τα παραπάνω, μας αναγκάζει να αρνούμεθα την παροχή νομικής συνδρομής στη διαδικασία ασύλου στις συγκεκριμένες περιπτώσεις γιατί, κατ' αυτό τον τρόπο δημιουργούμε αιτούντες άσυλο και παραβιάζουμε ταυτόχρονα τις σχετικές διατάξεις του Π.Δ.61/99».

Θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι, πράγματι, η νομική συνδρομή στους χώρους μαζικής κράτησης παρανόμως εισερχομένων αλλοδαπών συνδέεται με τον σκοπό της διασφάλισης τήρησης της διαδικασίας ασύλου. Ωστόσο, τη λύση για την ορθή τομή μεταξύ, αφ' ενός, της διασφάλισης του σκοπού αυτού και, αφ' ετέρου, της αποτροπής καταστρατήγησής του, δεν παρέχει ο παραπάνω Κώδικας Δεοντολογίας, ο οποίος άλλωστε στερείται κανονιστικής ισχύος, αλλά ο Κώδικας περί Δικηγόρων (Ν.Δ.3026/1954, ως σήμερα ισχύει) και, αναλογικά, λόγω κράτησης, ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας και ο Σωφρονιστικός Κώδικας, σε συνδυασμό με τους σχετικούς εθνικούς και διεθνείς κανόνες για το πολιτικό άσυλο.

Συγκεκριμένα, ο παραπάνω Κώδικας Δεοντολογίας του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών (ΔΣΑ) αποτελεί απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου αυτού (απόφαση της 4.1.1980, ΚνοΒ 34(1986) σ.481) και περιέχει κανόνες απλής επαγγελματικής δεοντολογίας, η δεσμευτική ισχύς των οποίων καταλαμβάνει τα μέλη του συγκεκριμένου μόνον συλλόγου και εξαντλείται με ενδεχόμενες πειθαρχικές κυρώσεις από το αρμόδιο πειθαρχικό συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Δεδομένης επομένως της εσωτερικής λειτουργίας των κανόνων δεοντολογίας, δεν είναι ορθή η επίκλησή τους από εξωτερικό προς τον ΔΣΑ όργανο της Διοίκησης ή άλλη Αρχή, γιατί αποτελούν κανόνες επαγγελματικής ηθικής εντός των ορίων του Δικηγορικού Συλλόγου και βεβαίως δεν έχουν την κανονιστική ισχύ να τροποποιήσουν διατάξεις νόμων που αφορούν την εξουσία εκπροσωπήσεως των δικηγόρων. Οι δε σχετικές διατάξεις νόμων είναι σαφείς:

Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα (άρθρα 217-235, ιδίως άρθρ.217), η εξουσία αντιπροσώπευσης παρέχεται δια δηλώσεως και υποβάλλεται στον τύπο που απαιτείται για την δικαιοπραξία την οποία αφορά η πληρεξουσιότητα. Αυτό σημαίνει ότι μόνον όπου ο νόμος απαιτεί πληρεξούσιο για την πράξη που επιχειρεί ο δικηγόρος (π.χ. παραίτηση από δικαίωμα,) επιβάλλεται αυτός να το προσκομίσει, άλλως η πληρεξουσιότητα τεκμαίρεται. Για τον λόγο αυτό ο Κώδικας Δικηγόρων (Ν.Δ.3026/1954, άρθρο 45) ορίζει ότι η είσοδος στις δημόσιες υπηρεσίες είναι ελεύθερη και επιτρέπεται στους δικηγόρους με την απλή επίδειξη της ταυτότητάς τους, δεν χρειάζονται δηλαδή πληρεξούσιο ή άλλη εξουσιοδότηση από τους εντολείς τους. Οι οικείες δε δικονομικές διατάξεις επιτρέπουν και την παράσταση ενώπιον Δικαστηρίων με τεκμαιρόμενη πληρεξουσιότητα και ο έγγραφος ή και συμβολαιογραφικός τύπος της εξουσιοδότησης προς δικηγόρο επιβάλλεται ενώπιον ορισμένων μόνον δικαστηρίων με ειδικές διατάξεις (π.χ. άρθρα 96 επ. Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας). Όπως δε ο Συνήγορος του Πολίτη είχε την ευκαιρία να επισημάνει σε άλλες υποθέσεις (προς τον ΟΑΕΔ, αναφορές 8772,8592/2001) «*Η de facto δυσπιστία έναντι του προσερχόμενου δικηγόρου, όχι μόνον αντιβαίνει στην, κατ' αρχήν, τεκμαιρόμενη ύπαρξη εξουσιοδότησης για την επιχείρηση πράξεων ενώπιον Αρχών και Δικαστηρίων, αλλά καταλήγει να προσβάλλει την ίδια την επαγγελματική αξιοπρέπεια των δικηγόρων, θέτοντας υπό αμφισβήτηση την απορρέουσα, από την ίδια τη φύση του δικηγορικού λειτουργήματος, επιδίωξη διασφάλισης των νομίμων συμφερόντων των εντολέων τους*».

Πέραν της τεκμαιρόμενης κατά τα ανωτέρω, εξουσιοδότησης προς δημόσιες αρχές, όσον αφορά την αστυνομική κράτηση, εν προκειμένω, είναι κρίσιμες, αναλογικά, οι σχετικές διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) κατά την προδικασία της ποινικής δίκης, αλλά και οι διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα. Ο ΚΠΔ σε περίπτωση προανάκρισης, κύριας ανάκρισης (άρθρ.96, 100, 104, 271 ΚΠΔ), ακόμη και σε περίπτωση αυτόφωρου εγκλήματος (άρθρ.105 ΚΠΔ) και προσωρινής κράτησης (283 ΚΠΔ), επιβάλλει την πρόσβαση σε δικηγόρο χωρίς να απαιτεί να προϋπάρχει εξουσιοδότηση προς τούτο (λόγω όχι μόνον του άρθρου 6 παρ.1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αλλά και του πρακτικώς ανεφάρμοστου της εξεύρεσης δικηγόρου από το ίδιο το πρόσωπο που κρατείται), αλλά με δήλωση που παρέχεται εκείνη τη στιγμή, όπως συμβαίνει ακόμη και κατά τον διορισμό δικηγόρου στο ακροατήριο (άρθρ.340 ΚΠΔ). Όταν λοιπόν καθ'όλη την προδικασία της ποινικής δίκης, ο κατηγορούμενος δέχεται επίσκεψη δικηγόρου χωρίς να του ζητείται προηγούμενη εξουσιοδότηση, γιατί η αστυνομία να δημιουργεί προσκόμματα στην ελεύθερη πρόσβαση δικηγόρου εκεί που υφίσταται απλώς διοικητική παράβαση (όταν ο εισαγγελέας απέχει από την ποινική δίωξη και εκκρεμεί διοικητική απέλαση των παρανόμως εισερχομένων στη χώρα); Η απλώς πιθανολογούμενη καταχρηστική άσκηση δικαιωμάτων εκ μέρους των κρατουμένων είναι πολύ επισφαλής δικαιολογητικός λόγος για ένα κράτος δικαίου, ειδικά όταν οι σχετικές διατάξεις του Σωφρονιστικού Κώδικα κατοχυρώνουν την ελεύθερη επικοινωνία και πρόσβαση σε συνήγορο (άρθρ.51 παρ.1, 53 παρ.2 Ν. 2776/1999). Η ανάλογη εφαρμογή τους επιβάλλεται στην περίπτωση αυτή και από το γεγονός, που αναφέρεται και στο ανωτέρω έγγραφό σας και ο Συνήγορος του Πολίτη έχει πολλάκις επισημάνει, ότι η μαζική παράνομη εισροή μεταναστών έχει μετατρέψει τα αστυνομικά κρατητήρια (ή άλλους χώρους που εξευρίσκονται εκ των ενόντων, όσο δεν ενεργοποιείται η σχετική διάταξη δημιουργίας ειδικών κέντρων υποδοχής του άρθρου 48 του Ν.2910/01) σε χώρους κράτησης έως και τρεις μήνες μεγάλου αριθμού αλλοδαπών, χωρίς να διαθέτουν καν την υποδομή και οργάνωση των σωφρονιστικών καταστημάτων, με όλες τις συνέπειες για τις συνθήκες διαβίωσης και τα ατομικά δικαιώματα των κρατουμένων.

Η στάθμιση των διακυβευόμενων έννομων αγαθών στον ΚΠΔ και στον Σωφρονιστικό Κώδικα, καταλήγει υπέρ της διασφάλισης της ελεύθερης πρόσβασης δικηγόρου και νομικής συνδρομής στον κρατούμενο, πολλώ δε μάλλον αυτό πρέπει να ισχύει στην περίπτωση της διοικητικής κράτησης προς απέλαση. Άλλως παρουσιάζονται πρακτικές δυσκολίες που μπορεί να συρρικνώσουν ή και να εξαφανίσουν κάθε πρόσβαση των εν λόγω κρατουμένων σε δικηγόρο. Ακόμη κι η απλή εξουσιοδότηση (το συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο θα ήταν προφανώς δυσανάλογο, σύμφωνα με τις παραπάνω δικονομικές διατάξεις) εκ μέρους των συγγενών του κρατουμένου, είναι υπερβολικά δύσκολο να εξευρεθεί εάν αυτοί βρίσκονται σε άλλη χώρα ή και ήπειρο, όπως στην περίπτωση του Ινδού κρατουμένου στην προαναφερθείσα υπόθεση 11895/2002. Η δε απαίτηση προηγούμενης εξουσιοδότησης από τους ίδιους τους κρατούμενους θα κατέληγε σε λογικώς άτοπο αποτέλεσμα, αφού για να παρασχεθεί εξουσιοδότηση θα προϋπέθετε την άδεια πρόσβασης του δικηγόρου σε αυτούς από τις οικείες λιμενικές ή αστυνομικές αρχές. που κρατούν αυτούς που έρχονται μαζικά παράνομα στη χώρα. Για να μπορέσει δε ο κρατούμενος να έλθει σε προφορική έστω επαφή ο ίδιος με κάποιον δικηγόρο, θα πρέπει όλοι οι χώροι κράτησης των παράνομα εισερχομένων αλλοδαπών να διαθέτουν τηλέφωνα και να διασφαλίζουν την ελεύθερη πρόσβαση των κρατουμένων σε αυτά, κάτι που δεν συμβαίνει στις υποθέσεις που έχει διερευνήσει ο Συνήγορος του Πολίτη, αν και, όπως έχουμε επισημάνει, η τηλεφωνική επικοινωνία είναι στοιχειώδες δικαίωμα κάθε κρατουμένου.

Είναι κατανοητή η ανησυχία ότι τυχόν ελεύθερη πρόσβαση δικηγόρου επιτρέπει την εκμετάλλευση των αλλοδαπών αυτών από διάφορα κυκλώματα παράνομης μεταφοράς τους, τα οποία δύναται να απευθύνονται και σε δικηγόρους. Εντύπωση ωστόσο προκαλεί η επίκληση από εσάς των περιπτώσεων αυτών μαζί με τις αιτήσεις προς επίσκεψη ή νομική συνδρομή εκ μέρους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (Μ.Κ.Ο.). Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι δεν θα έπρεπε να καταλείπεται περιθώριο εντυπώσεων εκ μέρους της Ελληνικής Αστυνομίας ότι αντιμετωπίζει ενιαία τις περιπτώσεις κυκλωμάτων παράνομης μετανάστευσης με τη νόμιμη δράση των Μ.Κ.Ο. Οι Μ.Κ.Ο. που δραστηριοποιούνται σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν έννομο συμφέρον, λόγω ακριβώς του σκοπού τους, να παρεμβαίνουν σε χώρους μαζικής κράτησης αλλοδαπών όταν τους καταγγέλλεται (από οποιονδήποτε) ότι υπάρχει πρόβλημα με τις συνθήκες κράτησης ή ζήτημα προστασίας πολιτικών προσφύγων κλ.π. Το γενικότερο

ζήτημα της πρόσβασης Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε χώρους κράτησης αλλοδαπών διερευνάται παράλληλα από τον Συνήγορο του Πολίτη επ' ευκαιρία άλλων αναφορών, και θα σας απευθυνθούμε σχετικά με χωριστό έγγραφό μας.

Στην παρούσα επιστολή, ωστόσο, που έχει ως αντικείμενο την πρόσβαση δικηγόρων στους χώρους αυτούς, θα πρέπει να επισημανθεί ότι κατά την άποψή μας θα πρέπει να επιτρέπεται η πρόσβαση σε δικηγόρους που έχουν εξεύρει οι Μ.Κ.Ο. και εντέλλονται για νομική συνδρομή σε συγκεκριμένους κρατούμενους, όπως η περίπτωση που προαναφέρθηκε (αναφορά 16822/2002) των εκπροσώπων του Δικηγορικού Συλλόγου Σάμου που εστάλησαν από τη Διεθνή Αμνηστία για να διακριβώσουν εάν οι συγκεκριμένοι Ιρανοί γνώριζαν τα δικαιώματά τους για πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου. Η μέριμνα των Μ.Κ.Ο. στις περιπτώσεις αυτές δεν είναι να υποκαταστήσουν αλλά να διασφαλίσουν την αυτοπρόσωπη αίτηση ασύλου από όσους έχουν την ειλικρινή αυτή πρόθεση. Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι αποτελεί υποχρέωση της Ελλάδας να επιτρέψει την πρόσβαση σε χώρους όπου κρατούνται αλλοδαποί οι οποίοι εκδηλώνουν την επιθυμία να ζητήσουν άσυλο όχι μόνον στην Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ αλλά και στις συμβεβλημένες με αυτήν οργανώσεις, όπως το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) στην Ελλάδα και οι εντελλόμενοι από αυτό δικηγόροι. Το Ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 20^{ης} Ιουνίου 1995 (ΕΕ C 274,19.9.1996), προβλέπει ρητώς στην παράγραφο 13 τη δυνατότητα πρόσβασης αυτών που έχουν αναλάβει να παράσχουν νομική συνδρομή για λογαριασμό της Ύπατης Αρμοστείας. Η διευκρίνιση αυτή, σχετικά με τη συμβατική υποχρέωση νομικής συνδρομής που έχει αναλάβει το ΕΣΠ προς την Ύπατη Αρμοστεία, είναι απαραίτητη, λαμβανομένου υπόψη του εγγράφου 5401/1-552564 /29-6-2002 του Κλάδου Ασφάλειας και Τάξης προς τον Συνήγορο του Πολίτη, στη σελίδα 4 του οποίου αναφέρεται ότι το ΕΣΠ είναι απλώς μία από τις πολλές ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον χώρο των προσφύγων, χωρίς να γίνεται μνεία της συμβατικής του διασύνδεσης με την Ύπατη Αρμοστεία. Κατά συνέπεια, δεν είναι σύννομη η άρνηση των αστυνομικών αρχών να επιτρέψουν την πρόσβαση των δικηγόρων του ΕΣΠ σε κρατούμενους αιτούντες άσυλο, όπως έχει αναφερθεί στον Συνήγορο του Πολίτη, ιδίως σχετικά με κρατούμενους αλλοδαπούς στον Έβρο (αναφορά 13965/8-7-2002).

Όσον αφορά τα κυκλώματα παράνομης μεταφοράς αλλοδαπών, τα οποία δύναται να απευθύνονται και σε δικηγόρους αλλά και τον κίνδυνο άγρας πελατών από μεμονωμένους δικηγόρους, ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι οι κίνδυνοι αυτοί είναι εξίσου υπαρκτοί σε κάθε περίπτωση κράτησης ή φυλάκισης. Και στην περίπτωση αυτόφωρης σύλληψης, ανάκρισης και προσωρινής κράτησης ποινικών υποδίκων δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι ο δικηγόρος που εμφανίζεται δεν έχει εξευρεθεί από τους συγγενείς αλλά από κάποιον συνεργό του κρατούμενου, ούτε αυτό συνιστά κατά τον ΚΠΔ νόμιμο λόγο για τις αρμόδιες αρχές να αρνηθούν τη νομική αυτή συνδρομή. Στην περίπτωση αυτή, όπως άλλωστε και προς αποτροπή της άγρας πελατών από άσχετους με την υπόθεση δικηγόρους, αρκεί οι αστυνομικές αρχές να βεβαιώνονται ότι ο δικηγόρος που εμφανίζεται γνωρίζει το όνομα του κρατούμενου που προσέρχεται να συνδράμει.

Το αντικείμενο της νομικής συνδρομής των δικηγόρων που ζητούν πρόσβαση στους συγκεκριμένους αλλοδαπούς έγκειται προφανώς στην ενημέρωση για τα δικαιώματά τους και στην διασφάλιση της πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου. Βεβαίως οι σχετικές διατάξεις του Π.Δ.61/99 αναφέρουν την «αυτοπρόσωπη» υποβολή αιτήματος ασύλου. Ας σημειωθεί ότι για να θεωρηθεί κάποιο πρόσωπο "αιτών άσυλο" και, ως εκ τούτου, να απολαμβάνει των σχετικών δικαιωμάτων, τόσο κατά τον ορισμό του άρθρου 1 παρ. 1 του π.δ. 61/1999 όσο και κατά την κοινοτική νομοθεσία, δεν είναι απαραίτητο να έχει υποβάλει γραπτή αίτηση ασύλου. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την προαναφερόμενη διάταξη, "αλλοδαπός ο οποίος δηλώνει προφορικά ή εγγράφως ... ότι ζητεί άσυλο στη χώρα μας ή με οποιονδήποτε τρόπο ζητεί να μην απελαθεί σε κάποια χώρα εκ φόβου δίωξης ... θεωρείται ως αιτών άσυλο....". Εξάλλου, είναι χαρακτηριστική η φράση της *Εισηγητικής έκθεσης επί των άρθρων* (άρθρο 4 παρ. 2) της Πρότασης Οδηγίας του Συμβουλίου (COM 2000 578 τελικό), σύμφωνα με την οποία "κάθε δήλωση με την οποία ένα πρόσωπο εκφράζει την επιθυμία να τύχει προστασίας από δίωξη, ή οποιαδήποτε εκδήλωση ή έκφραση του προσώπου ότι φοβάται να επιστρέψει στη χώρα του, θα πρέπει συνεπώς να αντιμετωπίζεται ως αίτηση παροχής ασύλου". Ο Συνήγορος του Πολίτη κατανοεί την πρακτική δυσκολία άμεσης διενέργειας συνεντεύξεων και εξέτασης αιτημάτων ασύλου εκ μέρους των αρμοδίων αστυνομικών αρχών στις συχνές περιπτώσεις άφιξης σε νησιά μεγάλου αριθμού παρανόμως εισερχομένων μεταναστών

μαζί με άτομα που εμπíπτουν στην έννοια του πολιτικού πρόσφυγα κατά τις διατάξεις της Συνθήκης της Γενεύης. Ωστόσο, η παρατηρούμενη καθυστέρηση, συχνά επί δύο μήνες (Ρόδος, αναφορά 5776/20-3-02, Σύρος, αναφορά 10798/27-5-02, Κως, αναφορά 16023/16-5-02) της υποβολής αιτήσεων ασύλου σε παρόμοιους χώρους μαζικής κράτησης, δημιουργεί ερωτηματικά για την πλήρη ενημέρωση ή και κατανόηση εκ μέρους των ενδιαφερομένων αλλοδαπών ως προς τη διαδικασία ασύλου. Η συμβολή τυχόν δικηγόρων, μεμονωμένων αλλοδαπών ή δικηγόρων Μ.Κ.Ο. είναι από την εμπειρία μας λίαν επιβοηθητική στο σημείο αυτό των αλλοδαπών που επιθυμούν να υποβάλουν αίτημα ασύλου, επομένως δεν μπορεί παρά να θεωρείται από τις αρμόδιες αρχές θετική και σύμφωνη με τις κείμενες διεθνείς, κοινοτικές και εσωτερικές διατάξεις που κατοχυρώνουν την πρόσβαση στο άσυλο.

Όπως ο Συνήγορος του Πολίτη είχε και στο παρελθόν την ευκαιρία να επισημάνει προς το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, ο κίνδυνος καταχρηστικής υποβολής αιτημάτων ασύλου δεν μπορεί να αποτρέπεται με τη μη παραλαβή των σχετικών αιτημάτων (ή τη μη καταγραφή των σχετικών προφορικών αιτημάτων) διότι δεν μπορεί ένα κράτος δικαίου να αποδέχεται τον κίνδυνο απέλασης ως οικονομικού μετανάστη κάποιου που υπόκειται σε άμεσο κίνδυνο της ζωής και προσωπικής του ασφάλειας στη χώρα του για λόγους πολιτικών πεποιθήσεων. Καταρχήν, η έννομη τάξη έχει μεριμνήσει ώστε ενδεχόμενη καταχρηστική επίκληση λόγων ασύλου να αντιμετωπίζεται με άλλο τρόπο, και συγκεκριμένα (Π.Δ.61/99, άρθρ.2) με την ταχύρρυθμη διαδικασία εξέτασης σε σημεία εισόδου στη χώρα, που, κατά τη γνώμη μας, θα μπορούσε να ενεργοποιείται άμεσα σε περιπτώσεις μαζικής εισροής μεταναστών ομού μετά ενδεχομένων πολιτικών προσφύγων, από το έμπειρο αστυνομικό προσωπικό που υφίσταται πλέον σε θέματα αλλοδαπών και ασύλου. Να σημειωθεί εδώ η καθοριστική συμβολή των δικηγόρων των Μ.Κ.Ο. που, λόγω της εμπειρίας τους, συχνά βοηθούν τις κατά τόπους αστυνομικές αρχές στον εντοπισμό των γνήσιων περιπτώσεων προσώπων που χρήζουν προστασίας ως πολιτικοί πρόσφυγες. Επιπλέον, καθοριστικής σημασίας μέτρο για την αποτροπή του κινδύνου καταχρηστικής υποβολής αιτημάτων ασύλου, είναι η περαιτέρω ευαισθητοποίηση του αρμόδιου προσωπικού, τη σημαντικότητα της οποίας αναγνωρίζετε και εσείς στο έγγραφό σας, μέσω της συνεχούς εκπαίδευσης και ενημέρωσής του, έτσι ώστε να είναι σε θέση να υποβάλει τις κατάλληλες ερωτήσεις προκειμένου να διαγνώσει ποιά άτομα είναι πιθανό να χρήζουν διεθνούς προστασίας.

Για τους παραπάνω λόγους, η πρόσβαση δικηγόρων νομίζουμε ότι είναι καταλυτική για την εκπλήρωση του σκοπού της σχετικής νομοθεσίας πρόσβασης στο άσυλο. Η απαίτηση προηγούμενης εξουσιοδότησης για την πρόσβαση σε χώρους μαζικής κράτησης αλλοδαπών δεν φαίνεται να βρίσκει έρεισμα στις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις, υπερβαίνει άλλωστε το εύλογο μέτρο για την επίτευξη της θεμιτής τήρησής τους.

Παρακαλώ συνεπώς να επανεξετασθεί το ζήτημα της πρόσβασης δικηγόρων σε χώρους κράτησης παρανόμως εισερχομένων στη χώρα αλλοδαπών, σύμφωνα με τα παραπάνω και σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

Με τιμή

Γιώργος Καμίνης
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

κ.Δ.Ευσταθιάδη
Γενικό Γραμματέα
Υπουργείο Δημόσιας Τάξης
Π.Καννελούπουλου 4
101 77 ΑΘΗΝΑ

Διεθνής Αμνηστία
Υπ'όψιν κυρίας Μ.Τζεφεράκου
Σίνα 30
106 72 ΑΘΗΝΑ

Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες
Σολωμού 25
106 82 ΑΘΗΝΑ

κ.Θ.Σ.
Δικηγόρο
.....

Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών
Ακαδημίας 60
106 79 ΑΘΗΝΑ

Δικηγορικός Σύλλογος Σάμου
Δικαστικό μέγαρο Σάμου
831 00 ΣΑΜΟΣ

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
Υπ'όψιν κ.Ν.Σιταρόπουλου
Μέγαρο Σταθάτου
Ηροδότου 1
106 74 ΑΘΗΝΑ

Αστυνομική Διεύθυνση Σάμου
Θεμ.Σοφούλη 129
831 00 ΣΑΜΟΣ

Αστυνομική Διεύθυνση Λακωνίας
Χείλωνος 8
231 00 ΣΠΑΡΤΗ